Vreedenhoff's gastenboek 1880-1905

Om enig inzicht te verkrijgen in de wijze waarop er vroeger op een buitenplaats werd geleefd, kunnen dag- en/of gastenboeken een zeer goede bron van informatie zijn. Het was voor mij dan ook een vondst, toen er uit een oude ijzeren kist bij de familie Jhr J. A. F. Backer te Zuylenburg, welke o.a. allerlei oude familie-bescheiden bevat, het gastenboek van Vreedenhoff te voorschijn kwam.
Dat deze buitenplaats van 1841 tot 1905 'in de familie' was geweest is bekend, maar dat men nu nog, meer dan 70 jaar later, over zo'n mooie informatiebron beschikte was een grote verrassing. Dit boek, dat 29x18 cm meet en aan voor- en achterzijde een houten dekblad heeft, is met een afbeelding van Vreedenhoff's inrijhek versierd.
Op de eerste bladzijde staat te lezen dat het boek op 5 oktober 1880 aan Jhr Jacob Backer (1820-1905) als verjaarsgeschenk is gegeven. Hij was toen weduwnaar van Vrouwe Maria Petronella van Reenen (1823-1871), van wie hij in 1872 Vreedenhoff erfde. Zij, op haar beurt, had het landgoed uit de erfenis van haar vader verkregen, die de buitenplaats ruim 30 jaar daarvoor kocht. Juist daarom is het gastenboek zo interessant, omdat de familie Backer de laatste eigenaar was, die Vreedenhoff, zoals alle vorige bezitters, in hoofdzaak 's zomers bewoonde. Meestal van mei tot oktober, maar, wanneer het weer redelijk bleef soms zelfs tot in de maand november. 's Winters was men woonachtig in het Amsterdamse stadshuis. Voor de familie Backer was dat het

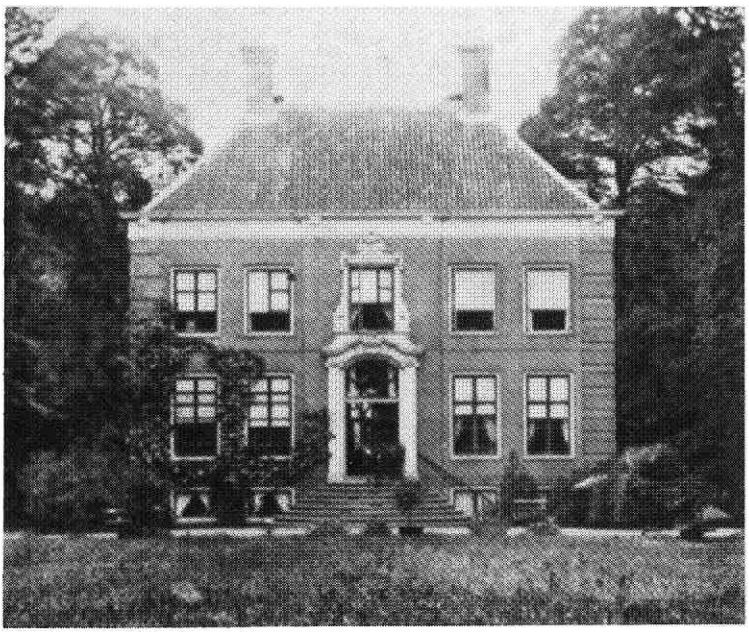

Vreedenhoff ca. 1900

huis Herengracht 509, dat later, in 1917, vanwege verbreding van de Vijzelstraat moest wijken. De eerste regels in het gastenboek waarmee hij iedere gast aanmoedigt zijn of haar naam te vermelden, zijn van Jacob Backer en, vervolgt hij:
'Wie bij zijn naam een vers of liever spreuk wil voegen,
Verschaft daarmee aan ons en den lezer genoegen'.
Direct daaronder schreef hij:
'Op het hek: Lucas 11.21.
Wanneer een sterke zijn *hof* bewaart
Zoo is al wat hij heeft in *Vrede'*
Reeds vanaf het eerste jaar, 1881, blijkt dat zijn aanmoediging niet in de wind wordt geslagen. Familieleden en kennissen die voor langere of kortere tijd Vreedenhoff aandoen, vervaardigen mooie dichtstukken, waaruit ondermeer op te maken is dat men de tijd doorkomt met:

'Varen, visschen, rijden, roeien
Prettig praten, vrolijk stoeien
Piano, biljard, croquetspelen
Molen, bal, belegering
Schieten met den pijl en boog
Alle soort van oefening
Voor den geest en voor het oog'

En geheel aan het eind van dit gedicht nog:
'P.S. 5 october (1881)
O! Wat een zeldzaam lot!
Twee hazen in één schot'.

Een neef komt, zoals uit onderstaand stukje blijkt, met andere bedoelingen, maar waarvoor een verblijf hier juist niet zo geschikt is.

'Wanneer lieve nichtjes
Met schalksche gezichtjes
In Vreedenhoff's Koepel U steeds amuseeren
Is 't voor een student
Ook nog zoo vol talent
Onmogelijk met vrucht in 't B.W. te studeeren'.

Het is amusant 'n aantal bladzijden verder te lezen dat in verband met de verbetering van de Keulsevaart, zich een jonge jurist en een jong waterbouwkundig ingenieur op Vreedenhoff aandienen.
Zij komen over onteigening van een deel van het landgoed onderhandelen.

'Die, in spijt huns Superieurs
Alles wel onteignen wouwen
Tot zelfs dochters voor hun Vrouwen'

schrijft Jhr Jacob Backer.

De jurist, Mr Antoni Jan van Vollenhoven (1854-1912) huwde later Jacobs dochter Geertruid en de waterbouwkundige, ir David Jacob van Lennep (1855-1933) weet 'beslag te leggen' op dochter Elisabeth. Mr Van Vollenhoven verrijkt het gastenboek op 1 augustus 1882 met het volgende aardige dichtstuk:

'Aan een zwerver in den vreemde
Wordt vaak 't grootst geluk bereid
In 't bewonderen van den rijkdom
Door natuur ten toon gespreid
Maar wie eenmaal mocht aanschouwen
Waar de Vechtstroom zachtkens vliet
Vreedenhoff Uw lieflijk lustoord
Met de schatten die het biedt
Die de rozengeur genieten
Als de lente Uw gaarde tooit
En de rozen mocht zien bloeien
Kwistig in die gaard gestrooid
Die Uw bosschen mocht doorkruisen
Dobb'rend op Uw vijvervlak
Bij Uw landhuis rust mocht vinden
Onder eik of lindetak
Die Uw huis mocht binnentreden
Trotsch en statig daar gebouwd
Midden in dien rijken bloemhof
Als een steen gevat in goud
Die daar dankbaar mocht ervaren
Tuigt hiervan met menig dicht?
Hoe gastvrijheid zelf haar tempel
In die woning heeft gesticht
Die den nagalm hoorde ruischen
Door Uw zalen, door Uw gang
Van den schoonen klank der snaren
Gullen lach of zilvren zang
Die als ware zóó veel heerlijks
Voor zijn hebzucht niet genoeg
Ook zag in deez' Hof des Vreedes
Naar een Hof der Liefde vroeg;
Ach! hij vindt voor andre streeken
Hoe verrukklijk ook geen lof
Waar ook — hij roept altijd klagend
Eénig, eénig Vreedenhoff.'

Er komen ieder jaar meer namen, met of zonder dichtstuk het boek vullen en er wordt van bijzondere gebeurtenissen melding gemaakt.
Zo tekent Jacob Backer in 1887 aan:

'Op den 30 juni 1887 is de eerste steen van het Tuinmanshuis door onzen beminden Kleinzoon Jacob Hendrik (Jhr J. H. Backer,. geboren 1881) gelegd, in tegenwoordigheid van de bewoners van Vreedenhoff (ook de onderhoorigen), van Slotzigt en van Rustlust. Begunstigd door de aanwezigheid van zoovele hartelijk belangstellenden zal de eenvoudige plegtigheid, die allen scheen te behagen, bij hen wel in aandenken blijven. Moge zij een voorteken zijn van den gewenschten uitslag van het aangevangen Werk'.

Dat het werk voorspoedig verliep, laat het daaronder geschrevene zien: 'den 19 october is het huis betrokken'.

Huize Slotzigt te Vreeland werd bewoond door Jacob's zoon, Jhr Joan Anthony Ferdinand, de burgemeester van Vreeland en Nigtevecht, en Rustlust door genoemde familie van Lennep-Backer, die wat later Vreedenhoev te Maarssen zal bewonen.
Het nieuw gebouwde tuinmanshuis stond op vrij korte afstand van de tuinkoepel aan de weg.
Later, in 1909, werd het in opdracht van de toenmalige eigenaar van Vreedenhoff mr F. H. Göbel van Aalst afgebroken en 'uit het gezicht' verder van de weg herbouwd. De 'eerste steen' is daarbij jammer genoeg verloren gegaan.
Weer wat verder valt te lezen dat van 14 t/m 17 juni 1890 Geertruide van Vollenhoven-Backer met echtgenoot en dochtertje (geboren 1888) op Vreedenhoff zijn. Er bij geschreven staat dat de dochter op 16 juni 'mee aan de etenstafel zat, welke eer haar voor de eerste maal te beurt viel'.
Voor de huidige eigenaar van Vreedenhoff was dit te lezen een verrassing, daar hij in 1959 uit de nalatenschap van deze dochter, Marie Gertrude, een Amsterdams staand horloge verwierf, dat nu op Vreedenhoff staat.
Dat er nog wel eens, en niet zonder succes, op het 16 hectare grote landgoed werd gejaagd, blijkt uit de resultaten daarvan, die regelmatig in het gastenboek zijn opgetekend.

Zo zijn er reigers en rotganzen geschoten. Men weet op één dag (19 juli 1896) twee flinke snoeken in 'den eersten Vijver' te vangen. Eén met een lengte van 75 cm, die 5 pond weegt en een andere van dezelfde maat maar met een gewicht van niet minder dan 7 pond.
Wanneer eens 't seizoen op 't huis ten einde loopt schrijft Jhr. Jacob:

'K zag de gele bladers vallen,
Met den Zomer is 't gedaan
'K zie de rozen niet meer bloeijen,
'T is gedaan met visschen, roeijen,
'T plein is leêg, geen blijde groep
Ziet men daar, of op de Stoep
Waar de thee wordt ingeschonken,
Of het Starren heir belonken
Opgeborgen zijn de ballen
En de Schuit wordt volgelaân
Met den inmaak, koffers, kisten
't al gehuld in najaars misten.
'T is nu uit — in 't glibberig pad
Ziet men nu niet meer als strakjes
d'indruk van de nette hakjes
Maar het spoor slechts van een haas
Of de klompen van den baas
die mistroostig 't hout gaat hakken
Of zich neêrhurkt bij zijn bakken
En het huis sluit, of laat luchten
en bezorgt zijn hof en vruchten,

'T paard, kalkoenen, en de kippen;
't wakend oog zal niets ontglippen,
Want die man alleen blijft achter,
Altijd als een trouwe wachter
'T open Hek weleer Zoo fier
Staat nu even op een kier'

Zo is het ieder jaar een komen en gaan waartussen, zoals telkens uit het boek weer blijkt, de vele verwanten en vrienden graag op Vreedenhoff verblijven. Het laatste bezoek waarvan het dan 25 jaar oude gastenboek melding maakt vindt plaats op 15 oktober 1905.
Jhr. Jacob Backer is op 25 mei van dat jaar te Amsterdam overleden. Vreedenhoff wordt nog in hetzelfde jaar verkocht, maar het gastenboek blijft in de familie behouden, als getuige van hoe het er eens was.

Vreedenhoff, augustus 1978

A. J. A. M. Lisman